

DOMEIN VAN LICHT

Yūko Tsushima

Domein van licht

ROMAN

Vertaald door
Noriko de Vroomen-Kondo
en Han Timmer

2020

DE BEZIGE BIJ

AMSTERDAM

De uitgever ontving voor deze uitgave in het kader van schwob.nl
een subsidie van het Nederlands Letterenfonds.

Nederlands
letterenfonds
dutch foundation
for literature

Copyright © 1979 Yūko Tsushima
Copyright Nederlandse vertaling © 1990 Noriko de
Vroomen-Kondo, Han Timmer
De eerste druk verscheen bij Uitgeverij Meulenhoff, Amsterdam
Tweede, gewijzigde druk 2020
Oorspronkelijke titel *Hikari no ryōbun*
Oorspronkelijke uitgever Kōdansha, Tokio
Omslagontwerp Moker Ontwerp
Omslagbeeld Horst Tappe/Bridgeman Images
Foto auteur Chen Wen-fa
Vormgeving binnenwerk Perfect Service, Reeuwijk
Druk Wilco, Amersfoort
Bindwerk Abbringh, Groningen
ISBN 978 94 031 1121 6
NUR 302

debezigebij.nl

Bij de productie van dit boek is gebruikgemaakt van papier dat het keurmerk van de Forest Stewardship Council (FSC®) mag dragen.
Bij dit papier is het zeker dat de productie niet tot bosvernietiging heeft geleid.

Inhoud

- 1 Domein van licht 7
 - 2 Bij het water 23
 - 3 Een zondag bij de bomen 42
 - 4 De droom van de vogels 58
 - 5 De stem 74
 - 6 De toverspreuk 88
 - 7 De duinen 101
 - 8 Het rode licht 116
 - 9 Een lichaam 130
 - 10 Het aardoppervlak 145
 - 11 De vlammen 159
 - 12 De lichtdeeltjes 173
- Nawoord 187

I

Domein van licht

Samen met mijn dochttertje heb ik een jaar op de derde verdieping, de hoogste, van een oud gebouw gewoond. Het was een flat met aan vier zijden ramen.

Met ons ene huishouden beschikten we over de hele etage en over het dakterras. Op de begane grond zat een fotozaak. De eerste en tweede verdieping waren elk in tweeën gedeeld en als kantoorruimte verhuurd. Er zaten een zaak die op bestelling gouden blazoenen vervaardigde en inlijstte, gerund door een echtpaar, een kantoor van een geldschieter en een dependance van een breischool. Alleen de voorkamer op de tweede verdieping, met uitzicht op straat, is in de tijd dat ik er woonde nooit verhuurd geweest. 's Nachts, als mijn dochttertje in een diepe slaap verzonken was, sloop ik zo af en toe die kamer binnen. Ik zette het raam op een kier en genoot van het uitzicht, dat anders was dan op de derde verdieping, of liep in de kale ruimte rond. Ik voelde me dan alsof ik me in een geheime kamer bevond, waarvan niemand het bestaan wist.

Voordat wij er onze intrek namen, was de derde verdieping bewoond geweest door de eigenares van het gebouw. Dat had ik althans gehoord, en het leek wel waarschijnlijk want alleen onze verdieping gaf toegang tot het dakterras en er was een grote badkamer. Over dat laatste was ik wel tevreden, maar het bleek tot mijn plichten te behoren toezicht op het waterreservoir en de televisieantenne te houden. Ook moest ik 's avonds

laat, als de kantoren waren verlaten, de hele trap af naar de begane grond om het rolluik voor de ingang neer te laten. Het waren op zich allemaal voor de hand liggende taken, dat wil zeggen, voor de eigenaar van een gebouw.

Toen het pand te koop stond was het gekocht door een bekende zakenvrouw uit deze wijk, mevrouw Fujino. Ze had het ‘Het Derde Fujinogebouw’ gedoopt. Ik was de allereerste bewoonster na de nieuwe naam. Voor de nieuwe eigenares, die zich in kantoorgebouwen had gespecialiseerd, was het waarschijnlijk de eerste flat. Het was een haveloos gebouw, dat bovendien niet zo in elkaar zat als je van een normale flat mocht verwachten. Ze had er daarom ook haar twijfels over gehad of ze er wel ooit huurders voor zou kunnen vinden. Voorzichtig, met een lage huur, had ze gekeken hoe het in de markt lag. Het was puur toeval, al moet ik toegeven dat ik heel veel geluk heb gehad. Het was ook puur toeval dat het gebouw dezelfde naam had als mijn man, althans, officieel was hij toen nog mijn man. Daardoor vergiste iedereen zich steeds en dacht dat ik, de bewoonster van de derde verdieping, de eigenares was.

Als ik de smalle, steile trap helemaal op liep kwam ik uit bij een aluminium deur. Daartegenover bevond zich een ijzeren deur naar de brandtrap. De overloop was zo smal dat ik, wilde ik mijn voordeur kunnen opendoen, een trede lager of op de drempel van de deur naar de brandtrap moest gaan staan. Het heette dan wel een brandtrap, het was niet meer dan een ijzeren ladder, loodrecht naar beneden. Ik was ervan overtuigd dat ik, in geval van nood, meer kans op overleven had wanneer ik met mijn dochttertje in mijn armen over de gewone trap een gevaarlijke tocht naar beneden ondernam dan wanneer ik langs dat ding ging.

Zodra ik echter mijn voordeur opendeed zag ik de kamers, die overdag, op welk tijdstip ook, baadden in het licht. Doordat de woonkeuken, die direct achter de voordeur lag, een

rode, houten vloer had, werd de lichte indruk die de kamers maakten nog versterkt. Ik moest mijn ogen, die aan het donker van de trap waren gewend, dan tot smalle spleetjes samenknijpen.

‘Jee, wat lekker warm! Wat mooi!’ riep mijn dochtertje van bijna drie uit toen ze voor het eerst in het licht van het huis werd ondergedompeld.

‘Het is heerlijk. Het zonnetje is lekker, hè?’ zei ik.

Apetrots, terwijl ze door de woonkeuken rende, antwoordde mijn dochtertje: ‘Ja, hoor. Wist je dat dan niet eens, mama?’

Gezegend met een overvloed aan licht is het me uitstekend gelukt mijn dochtertje te beschermen tegen de verandering in haar omgeving, dacht ik bij mezelf en ik was in de stemming om mezelf over mijn bol te aaien. Goed gedaan!

Het raam waardoor het ochtendlicht naar binnen viel was het raam van een kamertje van twee matten* – een kamertje zo klein als een bergkast – naast de voordeur. Dat kamertje had ik meteen als slaapkamer uitgekozen. Het raam op het oosten keek uit op de balkons, waar de was kon worden opgehangen, van de huizen in de buurt, die dicht op elkaar gebouwd stonden, en op de dakterrassen van de gebouwen die lager waren dan Het Derde Fujinogebouw. Het was een buurt rond een winkelcentrum bij een station van de nationale spoorwegaanschaap, daarom had geen enkel huis een tuin. Op hun balkon of dakterras hadden de bewoners ligstoelen en allerlei potplanten neergezet. Het zag er vanaf de hoge plek waar ik stond heel gezellig uit. Vaak zag ik er, na hun bad, oude mensen in zomerkimono.

* De maat van een Japanse kamer wordt bepaald door het aantal vloermatten, die een standaardafmeting van tachtig bij honderdzestig centimeter hebben. (vert.)

Het kleine, vierkante kamertje, de woonkeuken en een langwerpige kamer van zes matten, die naast elkaar lagen, hadden elk een raam op het zuiden. Over het dak van een oud, laag huis heen kon ik in een straat met kroegen, kipsaté-eethuisjes en dat soort tenten kijken. Hoewel het een smalle straat was, was er druk autoverkeer en er klonk voortdurend getoeter.

Aan de westzijde, in de korte muur van de langwerpige kamer, was een groot raam, dat uitkeek op een straat waar de bus doorheen reed. De westerzon en het geraas van het verkeer drongen er zonder pardon binnen. Recht onder me zag ik de zwarte hoofden van de mensen op het trottoir. 's Ochtends bewoog zich een stroom in de richting van het station, tegen de avond in de tegenovergestelde richting. Op het trottoir aan de overkant, voor een bloemenwinkel, zag ik mensen bij de bushalte wachten. Elke keer als er een bus of een vrachtauto voorbijreed stond onze derde verdieping te schudden en rinkelde het servies op de keukenplank. De flat stond aan een driesprong of – als ik de smalle steeg aan de zuidkant meetelde – aan een viersprong. Verschillende keren per dag zorgde het verkeer, in combinatie met rode stoplichten, voor een stilte van ongeveer tien seconden. Het moment waarop ik die stilte opmerkte viel bijna altijd samen met het moment waarop de ongeduldige auto's, na het op groen springen van de lichten, alweer optrokken.

Door het raam op het westen kon ik links een groep bomen zien, behorend bij een reusachtig tuincomplex dat vroeger het landgoed van een feodale landheer was geweest. Eigenlijk kon ik er alleen maar een stukje van zien, maar dat groen was me dierbaar. Het was het belangrijkste van het uitzicht.

'Die bomen? Dat is het Bois de Boulogne,' antwoordde ik iedere keer als er door mijn bezoek naar werd gevraagd. Het Bois de Boulogne lag in een buitenwijk van Parijs, had ik gehoord. Die naam had ik onthouden, net zoals Bremen of Vlaanderen,

namen uit kinderverhalen. Alleen al doordat ik die naam bij wijze van grap in mijn mond nam bonsde mijn hart.

Aan de noordzijde van de woonkeuken bevonden zich naast elkaar een berghok, het toilet en de trap naar het dakterras. Het toilet had ook een raampje, met uitzicht op het station en de treinen. Het was het lievelingsraampje van mijn dochttertje.

‘Vanuit mijn huis kan ik de bussen en de treinen zien. Het huis schudt ook, hoor!’ vertelde ze trots aan haar juf en haar speelkameraadjes op de crèche.

Vlak na de verhuizing moest mijn dochttertje echter een week lang met hoge koorts in bed blijven. Ik bracht haar naar mijn moeder, die alleen woonde, niet ver van mij vandaan in een andere wijk, en ik ging naar mijn werk, een bibliotheek in de dependance van een omroep.

Mijn werk bestond uit het ordenen van gegevens over de uitzendingen en de daarbij gebruikte bandjes en het bijhouden van de uitleenadministratie. Na kantoortijd ging ik naar mijn moeder, bracht tot iets na negenen de tijd door bij mijn dochttertje en ging vervolgens alleen naar huis.

Als ik het aan mijn man had verteld, had hij me ongetwijfeld uit de brand geholpen. Maar ik had me voorgenomen, zelfs als dat betekende dat ik mijn moeder overlast bezorgde, in geen geval mijn man om hulp te vragen. Ik wilde beslist niet dat hij weer mijn leven zou binnenstappen, zelfs niet één klein stapje. Ik was doodsbang dat hij weer dichtbij zou komen, zo bang zelfs dat ik er zelf verbaasd van stond. Ik was bang voor mijn genegenheid voor hem.

Verschillende keren had mijn man me aangeraden terug te gaan naar mijn ouderlijk huis. ‘Ik weet dat je moeder zich onzeker voelt in haar eentje. En denk je ook niet dat het erg zwaar is om in je eentje een kind op te voeden? Ik voor mij kan, als je hebt geregeld dat je naar je moeder teruggaat, met een gerust hart van je scheiden,’ had hij eens gezegd.

Zelf had hij toen al een nieuwe woning gevonden, ergens langs een lijn van een particuliere spoorwegmaatschappij. Hij was van plan een maand later te verhuizen. Dan zou het huis vrijkomen.

Wat mijn eigen nieuwe woonruimte aanging, ik was toen niet in staat daarover ook maar enigszins na te denken. Ik kon mijn mans beslissing nog niet helemaal vatten. Steeds dacht ik dat hij me op een dag lachend zou vertellen dat zijn besluit een grap was geweest. Waarom zou ik me dan zorgen maken over andere woonruimte?

Ik zei hem dat ik niet naar mijn moeder terug wilde: 'Dat is wel het laatste wat ik doe. Omdat je niet meer met me onder één dak woont, moet ik terug naar mijn moeder! Dat soort voorwendsels vind ik volkomen ongepast!'

Toen bood hij me aan samen een woning voor me te gaan zoeken. 'Als je het alleen probeert word je vast en zeker belazerd. Stel je voor dat je in een dubieus appartement terechtkomt, dan zal ik niet langer rustig kunnen slapen van de zorgen. Laat het dus maar aan mij over, goed?'

Het was eind januari. Dagen achter elkaar was het prachtig weer. Samen met mijn man begon ik makelaarskantoren te bezoeken. Het enige wat ik behoefde te doen was zwijgend met hem meegaan, meer niet. We troffen elkaar in de lunchpauze in een cafetaria vlak bij mijn werk en gingen de makelaarskantoren in de buurt af.

'We zoeken een zonnig appartement, twee kamers plus woonkeuken, met bad. Een huur van dertig- à veertigduizend yen* per maand,' legde mijn man uit.

'Voor zo'n soort appartement betaal je tegenwoordig minstens zestig- à zeventigduizend yen,' zei de makelaar bij wie we de eerste dag waren lachend.

* Ongeveer € 250 à € 330. (vert.)

‘Eerlijk gezegd zoeken we een woning voor haar en haar kind. Als het alleen voor mij was deed het er niet zoveel toe wat voor woning het was, maar voor hen wil ik graag iets goeds, zo goed mogelijk uiteraard. Heeft u iets voor ze?’ zei mijn man terwijl hij omkeek naar mij.

Een dag later herhaalde dit gesprek zich bij een andere makelaar. Ik kon me niet langer inhouden. Ik fluisterde mijn man in het oor: ‘Ik vind het niet zo erg als het zonder bad is en ik heb geen bezwaar tegen een eenkamerappartement.’

Toen vroeg ik zelf aan de makelaar: ‘Een kamer plus woonkeuken met een huur van dertig- à veertigduizend yen, heeft u iets in die categorie?’

‘Ja, daarin heb ik wel wat,’ antwoordde de makelaar en hij sloeg een map open.

Toen begon mijn man tegen me te praten alsof hij een klein kind op zijn kop gaf: ‘Je geeft het weer zo snel op, dat is onverstandig. Maak je toch geen zorgen. Als je er eenmaal woont kun je op den duur die huur heus wel betalen, ook al lijkt het nu onmogelijk. Dat gaat altijd zo. Je moet er ook rekening mee houden dat je zelf de kamers niet kunt opknappen. Heeft u iets goeds in de prijsklasse van vijftig- à zestigduizend yen?’

‘Boven de vijftigduizend en vooral rond de zestigduizend kan ik er een paar laten zien die u zullen bevallen,’ verzekerde de makelaar ons.

‘We willen ze meteen gaan bekijken,’ zei mijn man.

Het was volkomen uitgesloten dat ik na mijn echtscheiding nog een maandelijks toelage voor levensonderhoud van hem kon verwachten aangezien hij zelf zo krap zat dat hij de borg voor zijn eigen appartement van mij had moeten lenen. ‘Ik wil alles van mijn verleden wegdoen en in mijn eentje met een schone lei beginnen, en de enige uitweg uit de impasse waarin ik zit is dat we apart gaan wonen,’ had hij betoogd. Als dat zijn standpunt was, wilde ik ook met een eigen inkomen in mijn le-

vensonderhoud kunnen voorzien. Ik wilde mijn moeder liever niet langer om geld vragen. De bovengrens voor de huur die ik me kon permitteren was vijftigduizend yen. Dat wil zeggen, hetzelfde bedrag dat mijn man en ik betaalden voor de woning waarin we tot dan toe hadden gewoond.

Omdat ik nu niet langer het levensonderhoud van mijn man hoefde te betalen kon ik waarschijnlijk rondkomen zonder geld te hoeven lenen, had ik uitgerekend. Dat was echter een veel te gedurfde berekening. Een bedrag van vijftigduizend yen was meer dan de helft van mijn salaris.

Die dag werden we in een flat van zestigduizend yen rondgeleid. Het lag dicht bij mijn werk en bovendien waren er geen speciale dingen die me niet bevielen, maar ik kon niet besluiten het te nemen.

Bijna elke dag gingen we woningen bekijken die te huur stonden. Een flat met een tuin, met een huur van zeventigduizend yen. Als regel kwamen gezinnen met kinderen niet in aanmerking. 'Eén meisje maar, en overdag zit ze ook nog op de crèche,' smeekte mijn man de eigenaar van de flat, maar tevergeefs. Op den duur gingen we steeds duurdere woningen bekijken. Zelfs als ik een huur hoorde die even hoog was als mijn salaris liet ik het onverschrokken het ene oor in- en het andere oor uit gaan. Ik maakte me er niet ongerust over en vond het ook niet absurd. Enthousiast en in alle ernst inspecteerden mijn man en ik woningen die we onmogelijk konden betalen. Ik beschouwde mezelf niet als degene die woonruimte ging huren en hij ook niet. Hij ging met mij mee, ik met hem.

'Gaan we vandaag ook?' Die vraag, elke ochtend weer, was inmiddels een gewoonte geworden. Als het mooi weer was, waren we in de lunchpauze meestal druk bezig. In januari en februari hadden we dagen achter elkaar prachtig weer. We bezichtigden een huis met een Japanse cipres bij de voordeur.

Toen we de vijf treden van de stenen trap waren opgelopen wachtte ons een lichtblauw geschilderde voordeur. De Japanse cipres groeide in de smalle ruimte van minder dan een meter tussen de stenen trap en de deur. De takken staken uit tot voor een erkerraam dat in dezelfde kleur als de voordeur was geschilderd.

‘Het ziet er aardig uit, heel aardig!’ zei mijn man met een opgewekte stem.

‘Maar die boom bevat me niet. Een magnolia, een kersenboom of iets dergelijks vind ik leuker.’

‘De Japanse cipres is een veel chiquere boomsoort. Wist je dat niet?’ zei hij.

Het was een huis van twee verdiepingen. Op de begane grond waren een westerse kamer met erkers, een vrij donkere Japanse kamer van zes matten en een woonkeuken. Op de eerste verdieping waren twee lichte Japanse kamers. Er was ook een balkon waar je de was kon ophangen. Tegen de tijd dat we het balkon hadden bekeken waren we in een uitgelaten stemming. Hoewel de aanwezigheid van de makelaar ons enigszins stoorde, praatten we lachend met elkaar.

‘Als je hier woont, komen je vrienden graag op bezoek, dat weet ik zeker.’

‘Ik heb ook veel ruimte voor logés!’

‘En ons dochtertje zou zich zo vrij als een vogeltje voelen. Ik kan ook rustig langskomen. Ik ben jaloers op je. Ik wil dit huis huren. Bij dat raam zet ik mijn bureau.’

‘En de boekenkast zeker tegen de andere muur?’

‘Ja, dat lijkt me een goed idee. Luister eens, je moet me een kamer in onderhuur geven. Ik zal de huur netjes betalen, hoor.’

‘Oké, dat vind ik prima. Maar denk er goed over na, de huur is erg hoog.’

Ons gelach galmde door de lege kamer. Hierdoor aange-stoken verscheen er op het gezicht van de makelaar een wat

halfslachtige glimlach. Opnieuw kon ik aan niets anders denken dan dat het eenvoudigweg niet waar kon zijn dat ik alleen met mijn dochtertje zou moeten verder leven. Het kon me niet schelen waar het was, als ik maar bij mijn man kon zijn. Als hij er niet was, zou ik me nergens veilig voelen.

Weer terug op mijn werk fantaseerde ik nog een poosje door over mijn leven in dat huis. 'Je moet dit huis echt nemen, maak je maar geen zorgen over de huur. Je kunt je moeder best om steun vragen,' had mijn man in een opperbeste bui gezegd voordat hij was verdwenen. In de westerse kamer met de erkers zette ik mijn stereo-installatie, daar zouden we eten en konden we uitrusten. De kamer van zes matten op de begane grond was vrij donker, die gebruikte ik als slaapkamer. De kamers op de eerste verdieping kon ik als logeerkamer gebruiken totdat mijn dochtertje groot was. Nee, wacht eens, het was vast prettiger om op de lichte en ruime bovenetage te wonen en te slapen. Zou er, behalve mijn man, nog iemand bij me langskomen? Als ik collega's van me uitnodigde, het huis was immers vlak bij mijn werk, zouden ze dan bij me op bezoek komen?

Ik gaf me over aan allerlei bespiegelingen. Toen kwam er een leraar van een middelbare school uit de provincie bandjes met voorgedragen poëzie lenen. Hij wilde ze gebruiken als lesmateriaal. Afwezig deed ik de bandjes een voor een in de recorder en speelde ze af. Ik moest volgens de regels bij het uitlenen van een bandje een stukje ervan laten horen, om er zeker van te zijn dat het het goede bandje was. Ik begreep niet waarom de volgende regels ineens mijn oor binnenvlogen:

*... weg met diepen zin,
En recht vooruit de wereld in!
Ik zeg 't u: wie wijsgerig redeneert,
Is als een dier op dorre beide,*

*Een booze geest maakt dat hij in een cirkel keert,
En om hem heen ligt mooie groene weide.**

Wat was dat? Wat hoorde ik? Kwamen die regels ook uit een gedicht, vroeg ik me verbaasd af. Ik vroeg het aan de leraar die voor me stond. Hij begreep me waarschijnlijk niet helemaal en dacht dat ik iets aan de andere kant van het raam had gehoord. Hij keek naar buiten en hield glimlachend zijn hoofd scheef.

Die avond en de daaropvolgende kwam mijn man niet thuis. Hij dacht misschien dat ik had besloten het huis te nemen. Ik ging dus maar in mijn eentje de makelaarskantoren af. Dat had ik nog nooit gedaan.

De stem op het bandje had me aan mijn verhuizing van vier jaar daarvoor herinnerd, een herinnering die plotseling opkwam. Mijn man was toen nog student en ik was net op de bibliotheek begonnen. We woonden allebei op onszelf en zo ongeveer om de dag kwam hij bij me slapen. Op een dag belde hij me op toen ik aan het werk was: 'Ik heb nu een huis voor ons tweeën. Gloednieuw, in een rustige buurt en bovendien met veel zon, echt te gek. Ik heb al geregeld dat we aanstaande zondag kunnen verhuizen. Goed?' De avond daarvoor hadden we het er voor het eerst over gehad een huis te gaan zoeken waar we konden samenwonen.

'Ongelooflijk, wat snel! Heb je nu al wat gevonden?' antwoordde ik verbaasd. Ik was blij dat het geregeld was zonder dat ik me daarvoor had hoeven in te spannen. De gedachte dat ik er misschien liever zelf naar had willen zoeken omdat ik er ook zou gaan wonen kwam niet eens bij me op. Ik vond het zalig dat ik door een man werd geleid. Ik was het huis uitgegaan om te zorgen dat hij ongehinderd bij me kon slapen, en

* Mefisto in *Faust* van J.W. von Goethe, deel 1, vers 1828-1833. De Nederlandse vertaling is van C.S. Adama van Scheltema. (vert.)

was op een kamer gaan wonen die hij voor me had uitgezocht, een studentenkamer waar vóór mij een vriend van hem had gewoond. Maar mijn mans gevoelens, wispelturig als hij was, beperkten zich niet alleen tot mij.

Als een marionet waarvan mijn man de touwtjes in handen had, bewoog ik mijn armen en benen. Op zaterdagavond pakte ik mijn spullen in en op zondagochtend stond ik te wachten op het verhuisbusje, dat via mijn mans huis naar mij toe reed. Ook al werd het dan verhuizing genoemd, ik had zo weinig spullen dat het inladen in een mum was gebeurd. Ik ging op de laadvloer zitten en we reden weg. Ik omklemde met mijn armen een stapeltje grammofonplaten, mijn man een papieren tas met vuile was.

Na een rit van een halfuur kwamen we op onze bestemming aan. Het flatgebouw stond in een woonwijk, aan het eind van een doodlopend steegje. ‘Is dat het?’ riep ik blij. Dat was dus mijn eerste kennismaking met onze woning. Daar heb ik anderhalf jaar gewoond, dat wil zeggen, tot aan mijn zwangerschap.

Voor het eerst besepte ik dat ik nog nooit alleen naar woonruimte had gezocht. Ineens realiseerde ik me dat. Het kan niet waar zijn, dacht ik, maar het was niets meer dan de eenvoudige waarheid.

In mijn eentje was ik druk op zoek naar een appartement in de buurt van de crèche van mijn dochttertje. Voor ik het in de gaten had was er een maand voorbij. Het was eigenlijk niet zo verwonderlijk, mijn budget was immers aan de lage kant. Telkens weer werd ik rondgeleid in afschuwelijke appartementen die totaal het tegenovergestelde waren van die welke ik met mijn man had bekeken. Het was om moedeloos van te worden. Maar hoe meer smalle en donkere kamers ik zag, hoe verder de figuur van mijn man uit mijn gezichtsveld verdween. Ook al bleven de kamers donker, ik begon in die duisternis een glans

te ontdekken die schitterde als de ogen van een dier. Ik begon er iets in te zien dat me woest aanstaarde. Hoewel het me angst aanjoeg, wilde ik er toch dichterbij komen.

Eens heb ik het volgende meegemaakt. 'Ik heb een buitenkansje voor u: een schattig appartement met twee kamers en een woonkeuken voor een huur van dertigduizend yen,' zo werd me aangeboden, en ik ging het met een zeker wantrouwen bekijken. Hoe ik ook rondkeek, het bleef een doodgewoon appartement.

'Toch vind ik het raar. Waarom is de huur zo laag?'

Met tegenzin onthulde de makelaar: 'Dit soort zaken komt toch razendsnel aan het licht, daarom zal ik het u maar zeggen. Het hele gezin heeft zelfmoord gepleegd. Collectieve zelfmoord, ja... door gas, als manier om dood te gaan op zich niet eens zo smerig. Na eindeloze toestanden rond een echtscheiding hebben ze zichzelf van het leven beroofd, dat heb ik tenminste gehoord. Het heeft ook in de krant gestaan. En dat is nog niet alles. De mevrouw die daarna hier is komen wonen heeft zichzelf opgehangen. Ja, hoe dat allemaal kan... ik weet het niet, hoor! Ik ben er eerlijk gezegd helemaal kapot van. Dat is bijna een jaar geleden, maar het staat nog steeds leeg.'

'O... zou het geen kettingreactie zijn geweest? Ze was hier vast komen wonen met het idee dat ze de doden kon overwinnen, denkt u ook niet?' vroeg ik terwijl ik het gevoel onderdrukte de kamer zo snel mogelijk te willen ontvluchten.

'Wie weet. De matten zijn vernieuwd, de muur is opnieuw geschilderd, maar de plaats van de gaskraan kan moeilijk worden veranderd. Kijkt u maar, die kraan is het.'

De makelaar wees naar een hoek van de kamer van vier en een halve mat. Ik dacht even dat ik de lijken op en naast elkaar bij de gaskraan zag liggen.

'Die mevrouw zag waarschijnlijk in gedachten steeds de lijken liggen, denkt u ook niet?'

‘Ze was kort daarvoor van het platteland naar Tokio gekomen en leed aan depressies, heb ik gehoord.’

‘Ik moet er nog over nadenken,’ zei ik en rende de kamer uit.

‘U hoeft zich niet te haasten, want ik denk niet dat er voor dit appartement snel een huurder te vinden zal zijn,’ zei de makelaar me nog vriendelijk. Maar zelfs ik had niet het zelfvertrouwen de doden te kunnen overwinnen.

Een paar dagen later. Tegen de avond ging ik met een andere makelaar een smal pand bekijken. Ik moest in eerste instantie zuchten vanwege de trap die als een toren oprees toen ik er van beneden tegen opkeek. Maar toen ik de deur opendeed en een stap in de kamer zette riep ik in mijn hart: Hier is het! Nergens anders! De rode vloer brandde in het zonlicht uit het westen. De lege kamers, die tot dan toe afgesloten waren geweest, baadden in het licht.

Tegen de tijd dat mijn dochtertje was hersteld van de koorts die ze had gekregen door de vermoeienissen van de verhuizing en ze weer naar de crèche kon, waren de kersenbloesems gaan bloeien. Ik leerde haar liedjes over kersenbloesem, een geitje en een kraai. In de badkamer klonk mijn stem geweldig. Wanneer ik op het dakterras uit volle borst zong klonk het nog beter en werd ik uitgelaten. Wat kon mijn stem mooi klinken, verbaasd bewonderde ik mezelf. Ik had een bundel kinderliedjes gekocht en zong terwijl ik het applaus van mijn dochtertje in ontvangst nam. En ik dacht voortdurend aan de woorden van het bandje: *Weg met diepen zin.*

‘Bis, bravo, bis, bis, bravo.’ Mijn dochtertje riep woorden naar me die ze uit een kinderboek had geleerd. Van opwinding kwamen er zelfs tranen in haar ogen.

Het adres waar mijn man heen was verhuisd kende ik niet. Ik had alleen het telefoonnummer van een restaurant gekregen waar hij als parttimer was gaan werken. Iemand had me

verteld dat zijn nieuwe vriendin de eigenares van dat restaurant was. Daar werd bij gezegd dat het een vrouw was die wat leeftijd betraf zijn moeder kon zijn. Voor mijn man, die aan een poging om met vrienden een eigen toneelgezelschap op te richten slechts schulden had overgehouden, kon zo'n vrouw nodig iemand zijn, dacht ik bij mezelf. Ik kon er enigszins begrip voor opbrengen.

Dat ik in mijn eentje een woning had geregeld had mijn man ontevreden gestemd en in die stemming was hij, nog eerder dan ik, verhuisd. Ik was nu absoluut niet meer van plan hem in mijn woning binnen te laten. Maar ongetwijfeld zou hij komen op een dag. Aan de ene kant was ik bang voor de confrontatie van dat moment en aan de andere kant begon ik me ervan bewust te worden dat ik me niet langer naar mijn man kon blijven voegen. Ik vond de verandering die zich in mij voltrok merkwaardig. Ik had zo wanhopig gewenst niet van hem te hoeven scheiden, maar nu... ik kon echt niet meer terug naar de ik van toen. Weg met diepen zin, en recht vooruit de wereld in, sprak ik tot mezelf. Mijn dochttertje had nog niet in de gaten dat haar vader was verdwenen.

‘Als het zomer wordt zetten we een bad op het dakterras. Daar is zeker plaats voor een groot bad,’ zei ik tegen mijn dochttertje terwijl ik haar in bed stopte. ‘En ook een ligstoel. Mama wil een biertje kunnen drinken. En we zouden het met een heleboel lichtjes kunnen versieren, net zoals een terras. Het wordt vast heel erg mooi. Zonnebloemen, dahlia's, gladiolen enzovoort, we laten een heleboel bloemen bloeien, hè? We kunnen een konijntje gaan houden, of een marmot, die zijn zo lief! Wacht eens! We kunnen ook grotere dieren nemen. Zou je een geit durven houden? Mama wil kippen. Is het niet een goed idee om er een boerderij van te maken? Als een koe *boe* roept zullen alle mensen in de buurt erg schrikken, denk je ook niet?’

Met grote ogen keek ze naar mijn mond. Ik aaide haar over haar hoofd.

De slaapkamer van twee matten was zo klein als een bergkast en erg knus.

Bij het water

De hele nacht door hoorde ik het geluid van water aan de andere kant van de muur. In mijn slaap zag ik de buitenmuur, die drijfnat was van de regen en door de weerspiegeling van de straatlantaarns en neonlicht in verschillende kleuren glom. Het was een ruisend en zacht geluid. Wanneer was het begonnen vannacht? Ik had het gevoel dat ik het al had gehoord voor ik naar bed ging, maar ik dacht ook dat ik het me alleen maar had ingebeeld toen ik wakker werd.

Toen ik de volgende ochtend het raam wijd openzette, stroomden oogverblindend zonlicht en verkeerslawaaai bruusk naar binnen. De hemel was diepblauw. De stad was droog, zelfs de schaduwkanten waren droog. Ook vandaag is het helder weer, dacht ik tevreden, en ging mijn dochttertje wakker maken, zonder me erover te verwonderen dat de regen van de afgelopen nacht niet ook maar het kleinste plasje water had achtergelaten. Ik had het gevoel dat het ergens anders had geregend, achter mijn rug bijvoorbeeld, buiten mijn bereik. Er hing nog vaag een gevoel van water om me heen, maar op grote afstand. Het was echter ook niet zo dat ik voor mezelf al had uitgemaakt dat het alleen maar een droom was geweest.

Als de man die op de tweede verdieping zijn zaak had er niet een hele heisa van had gemaakt, had ik de volgende nacht ongetwijfeld weer hetzelfde geluid van water gehoord en de daaropvolgende ochtend weer hetzelfde gevoel gehad als deze

ochtend, maar daarna zou ik het helemaal zijn vergeten.

We zaten net ons geroosterd brood te eten toen er op de deur werd geklopt. Zo vroeg in de ochtend, wie zou dat in 's hemelsnaam kunnen zijn? Met overdreven behoedzaamheid deed ik de deur open en keek in het gezicht van een dikke man van begin zestig. Ik had het vage gevoel dat ik hem al eens eerder had gezien, maar ik kon er niet zo gauw opkomen waar ik hem van kende. Ik was een beetje teleurgesteld dat het Fujino niet was. Ik had hem al ruim een maand, sinds we ieder op onszelf woonden, niet meer gezien.

‘Is er bij u misschien iets mis met het water?’ vroeg de man terwijl hij kwaad mijn woonkamer in gluurde.

Mijn dochtertje ging recht voor hem staan en keek met haar hoofd omhoog dan weer hem, dan weer mij nieuwsgierig aan.

‘Water, ja... U heeft zeker met water geknoeid of het laten overstromen, hè? U moet er snel iets aan doen. Er is al veel schade aangericht, hoor!’

Nu pas zag ik dat het de man was die op de verdieping beneden mij zijn zaak had. Haastig groette ik hem opnieuw en antwoordde: ‘Maar hoe kan dat nu? Bij mij is niets aan de hand.’

‘Maar op onze verdieping lekt het vreselijk. Ik kan dan ook niets anders bedenken dan dat er bij u water overloopt of zo-iets. Als u er nog niets van heeft gemerkt, kunt u het misschien snel even nagaan?’

De man was de directeur van de firma die gouden blazoenen vervaardigde. Het leek me onwaarschijnlijk dat hij zijn producten op zijn kleine kantoortje vervaardigde, maar bij zijn open voordeur zag ik altijd kartonnen dozen opgestapeld klaarstaan voor verzending. Vaak zag ik de man de dozen uit zijn kantoor naar buiten dragen of met een orderboek in zijn hand de inhoud ervan controleren. Of hij nu zoveel werk had of dat het aan zijn mentaliteit lag – misschien hield hij wel alleen maar van werken – in ieder geval kwam hij elke och-